

Pieni varasto ruokaa, juomaa ja päivittäisiä tarvikkeita auttaa poikkeustilanteen yli.

KAISA HÄRMÄLÄ, JAAKKO TAKALAINEN / KUVAT SAILA SOLIN

PAHAN PÄIVÄN VARALLE

Olemme tottuneet siihen, että palvelut pelaavat ja kaupat ovat auki aamusta iltaan. Mutta entä jos myrsky aiheuttaa sähkökatkon ja pakottaa pysyttelemään sisällä. Onko kotona riittävästi evästä ja muuta tarpeellista toviksi? Miten kuullaan uutisia ja pidetään yhteyttä, kun älylaitteen akku sammahtaa?

Häiriöttömään sähkösaantiin on totuttu etenkin kaupungeissa ja taajamissa, joissa sähköverkkoa on kaapeloitu maan alle. Haja-asutusalueella katkoja sattuu kuitenkin lumen, kovan tuulen ja ukkosen vuoksi.

Suurin osa sähkökatkoista menee nopeasti ohi, eikä niiden vuoksi tarvitse tehdä mitään ylimääräistä. Pitkä sähkökatko liittyy yleensä kovaan myrskyyn. Esimerkiksi Asta-myrsky vuonna 2010, Tapani 2011 ja Seija 2013 aiheuttivat laajoja sähkökatkoja. Jotkut taloudet olivat sähköttä jopa viikkoja.

Kriisi ei välttämättä tarkoita koko yhteisöä lamauttavaa tilannetta. Jos influenssa kaataa yksineläjän vuoteeseen, sopii toivoa, että kaapissa on jotain maistuvaa potilaspäivien ajaksi. »

NÄIN SÄHKÖKATKO VAIKUTTAA

VESI Veden tulo lakkaa sähkökatkon sattuessa joko saman tien tai lähituntien aikana. Paikkakunnilla, missä veden jakelu perustuu pumppaukseen, asukkaat saavat vettä, mikäli vesilaitoksella on varavoimaa. Omaa kaivoa käyttävien pientalojen veden tulo loppuu välittömästi.

Jos vesi tulee vesitornista, vettä riittää korkeintaan puolen vuorokauden ajan. Torni ei täyty, sillä vesi nostetaan sinne sähköpumpeilla. Myös veden kulku kiinteistöihin vaatii pumppaamista. Vaikka vettä tulisikin, lämmin vesi loppuu useimmilta.

Jos vettä tulee, sitä käytetään vain välttämättömään. Vesi on juomakelpoista, mutta paineen vaihtelut voivat irrottaa putkista sakkaa, joka sameuttaa veden.

Jos veden tulo lakkaa, vessan voi vetää vain kerran, sillä wc-istuimen säiliö ei enää täyty. Pöntön saa huuhdeltua kaatamalla sinne vähintään puoli ämpärillistä vettä. Siihen kelpaavat myös sulatettu lumi sekä kura- ja sadevesi.

Jos vessa ei toimi, voi tehdä muovikassitempun: Ehjä muovikassi viritetään wc-istuimeen, sankoon tai pottaan. Sanomalehteä tai vastaavaa laitetaan reilusti kuivikkeeksi. Tarpeiden teon jälkeen pussi suljetaan tiiviisti ja viedään kaatopaikka- tai polttojätteen keräysastiaan. Ulosteita ei saa laittaa biojätteisiin.

Kädet puhdistetaan kosteuspyyhkeillä ja desinfiointigeelillä.

Jos katko pitkittyi tai vesijohtovesi saastuu, viranomaiset aloittavat veden jakelun. Kotona pitäisi olla kannellisia astioita veden säilyttämiseen ja kuljettamiseen.

Vettä varataan juotavaksi noin 2 litraa/vrk/henkilö. Lisäksi vettä tarvitaan ruoan valmistukseen, hygieniaan ja vessan huuhdeltuun.

KAUPPA Suurin osa kaupoista menee kiinni sähkökatkon alettua. Joillakin isoilla marketeilla ja kauppakeskuksilla on käytössään varavoimaa, jonka turvin ne voivat toimia muutaman tunnin. Varavoima ei riitä esimerkiksi täyteen valaistukseen tai kylmäkoneisiin.

RAHA Pankkien konttorit suljetaan ja pankkiautomaatit lakkaavat toimimasta. Käteistä rahaa kannattaa pitää saatavilla, vaikka muuten käyttäisi vain pankkikorttia.

RUOKA Ilman sähköä ruokaa voi leittää kaasuhellalla, puuliedellä, takassa, grillillä, retkikeittimellä tai risukeittimellä, jos kaasua, hiiliä tai polttopuita riittää.

Retkikeitin asetetaan palamattomalle alustalle tukevasti ja hyvä tuuletus varmistetaan. Grillejä ei saa käyttää sisätiloissa vahingollisten kaasujen vuoksi.

Kevyessä risukeittimessä voi polttaa esimerkiksi kuivia oksia ja käpyjä. Keittimen voi ostaa retkelykaupasta tai tehdä itse netissä olevilla ohjeilla. Helppoisimmillaan se syntyy peltisestä säilyketölkistä tai teräksisestä aterinkuivaimesta.

KYLMÄSÄILYTYS Kun sähköt ovat katkenneet, ruoka säilyy kylmänä jääkaapissa muutamia tunteja. Pakastimessa ruoka säilyy jäässä vähintään vuorokauden, täydessä säiliöpakastimessa jopa kaksi vuorokautta.

Kylmäeristys paranee, kun laitteen päälle laittaa paksun maton tai täkin katkon ajaksi.

Sulaneet pakasteet syödään sellaisenaan tai valmistetaan ruoksi.

Jos sähkökatko pitkittyi, ensimmäiseksi käytetään helposti pilaantuvat ruoat ja juomat; ensin kalat ja äyriäiset, sitten lihat, makkarat, valmisruoat ja maitovalmisteet.

Kylmäeristystä vaativat ruoat eivät ole turvallisia lämmentyään. Tyhjiö- ja suojakaasupakatuissa elintarvikkeissa voi alle vuorokaudessa kasvaa ruokamyrkytyksen aiheuttavia bakteereja.

Maitoa voi käyttää niin kauan, kun se maistuu ja tuoksuu hyvältä. Hapanmaitovalmisteet, kuten piimä, viili, jogurtti ja rahka, säilyvät pidempään kuin maito.

Kellari ja kaivo sopivat ruoan säilyttämiseen. Ruoat lasketaan kannellisissa ämpärisä kaivoon kylmään veteen.

Kylmänä vuodenaikana ruoka säilyy ulkona kylmäaikussa tai senomalehdillä vuoratussa laatikossa. Ruoat peitetään hyvin, etteivät linnut tai eläimet pääse niiden kimppuun. Jos ruoka jäätyy, se pitää käyttää heti sulamisen jälkeen.

Kun hankit pakastinta, valitse laite, jonka lämpötilan näet ulkopuolelta. Turvakaukalo pakastimen alla suojaa vesivahingolta. Pakastimissa laatikot ovat turvallisempia kuin metallilankakorit, koska pakasteista sulava neste jää laatikoiden pohjalle.

LISÄÄ TIETOA KOTIVARASTA

- » Kauha ja kukkaro -tapahtumia marttapiireissä viikolla 36
- » www.martat.fi
- » Martat vinkkaa facebook
- » www.spek.fi
- » www.varaudu.info

PIDÄ KOTONA VARALLA ESIM.

1. liha-, kala-, vihannes-, ja hedelmäsäilykkeitä
2. lastenruokia
3. näkkileipää, keksejä, riisikakkuja
4. iskukuumennettua maitoa (UHT)
5. pikariisiä, linssejä, pastaa, nuudeleita, pussikeittoja, valmiskastikkeita, kastikejauheita, muusijauhetta, soijarouhetta
6. pähkinöitä, siemeniä ja kuivattuja hedelmiä
7. pullotettua vettä ja juotavaksi valmistettu mehua
8. herkkuja
9. erityisruokavalioon sopivaa ruokaa
10. ruokaa lemmikkieläimille

Myös herkuilla on merkitystä kotivarassa. Pistä jemmaan karkkeja, keksejä tai suolapähkinöitä mieltymystesi mukaan.

KAAPPIIN TUTTUJA TUOTTEITA

Kotona kannattaa aina pitää muutamän päivän ruokatarpeet. Lisäksi kaapissa pidetään yllätysten varalle hyvin säilyviä ruokia: esimerkiksi säilykkeitä, lastenruokia, näkkileipää, korpupuja, mehua ja iskukuumennettua maitoa (UHT).

Kotivaraan valitaan sellaisia elintarvikkeita, joita muutoinkin perheessä kuluu. Tuotteita käytetään tarpeen mukaan, parasta ennen -päivämääriä seurailen, ja tilalle ostetaan uutta. Näin varasto säilyy tuoreena.

Kotivara helpottaa arkista ruoanlaittoa, koska aineksia on aina käsillä. Aterian saa tarvittaessa aikaiseksi ilman kaupassakäyntiä.

Kotivaraan hankitaan ruokia, jotka maistuvat kylminäkin. Mieti etukäteen, millaista ruokaa kotivarasta voi valmistaa: Myslistä tai puurohiutaleista, kuivatuista hedelmistä, pähkinöistä ja iskukuumennetusta maidosta tulee hyvää tuorepuuroa. Kalasäilykkeitä voi käyttää salaattiin tai levittää leivän päälle.

Erytysruokavaliota noudattaville pidetään sopivia tuotteita reilusti varalla.

Henkilökohtaisia lääkkeitä pidetään varalla viikon annos. Kysy apteekista, missä kylmäsäilytystä vaativat lääkkeet pidetään sähkökatkon aikana.

VIIKON RUOKATARPEET AIKUISELLE ESIM.

- 0,5 kg perunaa ● 0,5 kg riisiä ja makaronia
- 0,5 kg öljyä ja rasvoja ● 0,5 kg sokeria, hunajaa
- 1,5 kg viljavalmisteita ja pähkinöitä ● 1 l UHT-maitoa ● 1,3 kg maitoa ja maitovalmisteita
- 1,5 kg vihannuksia ja juureksia ● 1 kg hedelmiä ja marjoja ● 1 kg lihaa, kalaa ja kananmunaa ● herkkuja tarpeen mukaan

MUISTA MYÖS NÄMÄ

- 1 | polttopuita tulisijaan
- 2 | matkapuhelimen vara-akku, joka pidetään ladattuna sekä patterilaturi tai autolaturi, jolla voi ladata matkapuhelimen akun
- 3 | taskulamppuja
- 4 | reseptilääkkeet
- 5 | kuume- ja särkylääkkeitä, laastareita, sidetarpeita
- 6 | patterikäyttöinen radio
- 7 | kynttilöitä ja tulitikkuja
- 8 | tölkinavaaja
- 9 | pattereita
- 10 | puhtaita, kannellisia astioita tai kanistereita veden hakuun
- 11 | vaippoja, hygieniatarvikkeita
- 12 | kosteuspyyhkeitä, käsien desinfiointigeeliä
- 13 | retkikeitin tai grilli ja polttoaineet
- 14 | käteistä rahaa

HUOMAA!
 » Tankkaa auto viimeistään silloin, kun tankissa on neljännes polttoainetta jäljellä.
 » Pidä taskulamppua, kynttilöitä ja tulitikkuja sellaisessa paikassa, että löydät ne pimeässäkin.

LÄHTEET: Pohjat: polku, Proloctonimiettiä, Sähköopintamus, modernissa yhteiskunnassa, Turvatuotantoyhtiö, Yhteisradio, ta, SPEK, Elisa, Turvelinenspaattikko, S-mo, Alho, Yhteisradio

PIDÄ TARVIKKEET TOIMINTAKUNTOISINA

Kotivaraan kuuluvat tarvikkeet täytyy pitää toimintakuntoisina. Ämpärit säilyvät komeron perällä, mutta paristot ja akut ovat haavoittuvampia. Kannattaa kokeilla säännöllisesti akkujen toimivuutta ja ladata niitä. Radion ja taskulampun paristoja testataan pari kertaa vuodessa. Kylmällä vintillä säilytetty matkaradio vanhoine pattereineen voi pettää poikkeustilanteessa.

ÄLYPUHELIN SIMAHTAA NOPEASTI Kun hankit puhelin- tai tietoliikenneliittymän, selvitä teleyhtiöltä, miten sen tietoliikenneverkko on varmistettu sähkökatkojen varalta. Jos osat yhteydet usealta yritykseltä, se parantaa mahdollisuuksia, että katkon aikana jokin yhteys toimii.

Peruskännykän akussa riittää virtaa jopa päiviksi, mutta älypuhelimien akku voi tyhjäntyä pian. Virtaa säästääksesi sulje toiminnot, joita et välttämättä tarvitse. Jos kotona on ylimääräinen peruskännykkä, pidä se ladattuna. Tarvittaessa

Huolehdi lähimmäisistä. Jos naapurustossa asuu vanhuk- sia, käy kysymässä heidän vointiaan pi- an sähkö- tai vesi- katkon alettua.

voit siirtää siihen sim-korttisi.

Puhelinverkko saattaa tuk- keutua, jos puheluja soitetaan paljon. Tekstiviesti voi mennä paremmin perille.

Jos kotona on useita mobiili- laitteita ja tietokoneita, käytetään niistä yhtä kerrallaan. Näin muissa laitteissa säilyy virtaa.

RADIO ON VARMIN Paristoilla toimivan radion tärkeyttä on nykyään vaikea huomata, koska radioasemia saa kuuluviin tietokoneissa ja älykännyköissä. Täydellisen sähkökatkon aika- na matkapuhelinten tukiasemat ja verkkoyhtiöiden konesalit toimivat vain muutamia tunteja. Toki operaattoreilla ja sähköyhtiöillä on varavoimaa, mutta paristokäyttöinen radio on kuitenkin varmin keino saada tietoa poikkeustilanteessa.

Yksi Yleisradion lakisääteisistä tehtävistä on viranomaisten laatimien vaaratiedotteiden välittäminen. Tiedottava viran- omainen voi olla mm. pelastuslaitos, poliisi, rajavartiolaitos, Il- matieteen laitos tai Säteilyturvakeskus.

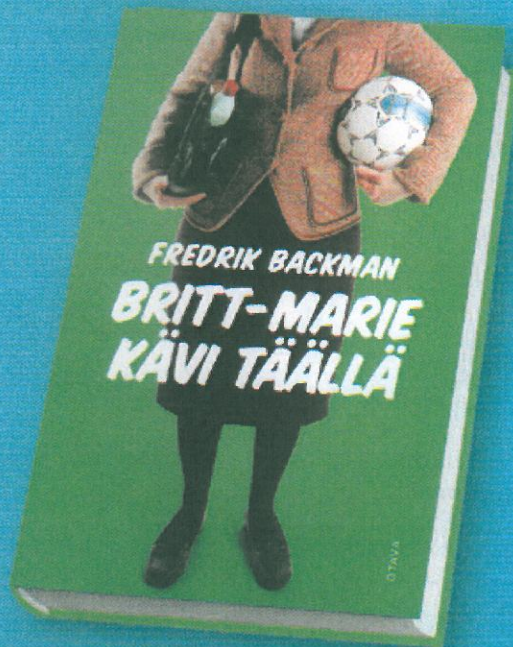
Vaaratiedotteet välitetään valtakunnallisesti kaikilla radio- kanavilla, niin Ylen kuin kaupallisillakin. Tiedotteen lukee Yle Radio Suomen toimittaja. Tiedotteet siis kuulee, kun pitää mitä tahansa radiokanavaa päällä.

Vuositain radiossa luetaan 20–30 vaaratiedotetta. Ne kohdennetaan alueelle, jossa vaara todella vaikuttaa. Tiedot- teet koskevat esimerkiksi tulipaloja ja niiden savua, liikenne- onnettomuuksia, petoeläimiä, vaarallisia asemiehiä tai vesi- johtovedessä havaittuja epäpuhtauksia.

Tarvittaessa tiedote välitetään televisiossakin. Se näkyy Ylen, MTV3:n ja Nelosen vapaasti katsottavilla kanavilla, ei kuitenkaan Ylen teräväpiirtomuotoisilla kanavilla. Tiedote voi- daan julkaista Ylen tekstitelevisiossa ja yle.fi-sivustolla. ●

125
otava

Naispuolinen
mielensäpahoittaja
Ruotsista, voi
herre gud!

Soodanainen tulee ja puhdistaa!
"Hirnuin ääneen. Nauraisit ehkä sinäkin,
jos tuntisit Britt-Marien. Ja Samin.
Ja muut Borgin asukkaat."

– KIRJAVALAS-BLOGI.

OTAVA
1890